

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

Овај листъ излази Вторникомъ и Петкомъ. Цена му е годишња безъ заплата 14. цв. а полгод 7 цв. — са заплата по' цв. на по' год купљ. Ко жели у Београду да му се носи кући а не у дућанъ или у канцеларию по' цв. на пола год.

ПУТУ КРАЈ.

Где сунашце како красно седа,
 Јоште едномъ вако самъ га гледа,
 Кадъ самъ овогъ латио се пута,
 Нештаюћ' камо, нити куда?
 Текъ за сунцемъ отимаше с' око;
 Умъ се диза у небо високо,
 Санајући о вечной истини.
 Какви бѣданъ живото ми с' чинио,
 Спрамъ блаженства, што самъ само снiо.
 Тумар'о самъ по дану и мраку,
 Подносио муку свакојаку;
 Прешао поля прешао и горе,
 Прешао реке, и пространо море;
 Неплашећ' се грома и неволѣ.
 Далъ, далъ мора бити болѣ;
 Духъ ме тако све напредъ гонио,
 У жељама сладкимъ се топио.
 Сада стоимъ, гди ће сваки доћи,
 Мимо чега неможе се проћи.
 Прошлостъ замномъ, вѣчностъ предамноме,
 Небо горе, а гробъ подамноме;
 Све застиркомъ тавномъ покривено.
 А иза нѣи шта е сакривено? —
 Мислимъ, питањъ, али е залуду,
 Сво ми знанѣ: мртваци с' небуду.
 Далъ немож', гробъ текъ да ме свати,
 А што с' прошло, више се неврати.
 Збогомъ санче, збогомъ сунце мило,
 До данаске ти си ме водило,
 Ти се рађашъ свагда у своје доба,
 А истина текаръ иза гроба.

Н.

НАДГРОБНО СЛОВО.

Кое е изговорiо еданъ говорникъ животина, приликомъ смрти курыка, кой е знатно судейско званiе међу животинама славно одиравао.

„Нигда јоште сь толикомъ жалости нисамъ на ово место любезна животиньо корачiо као данасъ, када ми званiе, и дужностъ моя налаже, да васъ на губитакъ еднoга судiе опоменемъ, коме мы за најсрећније дане нашегъ живота благодарити имамо, еднoга судiе, кога ће споменъ и будућимъ столѣтjама у царству животина светъ бити

Вы знате, да е судбина тако хтела, да курыкъ нѣгово добро око затвори, оно око, кое е храмъ разума, пребывашиште доброте, и сбиръ свию благородны осећаня было. Онъ е умро и нѣга нема выше, а за насъ га вечито нема. Нама е немогућно нѣга изъ вѣручiя смрти дозвати; нѣговъ се езикъ не наслађава выше онимъ благороднымъ задовољствомъ вкуса ягнѣтине; нѣгови нокти немаю више ту невиную радость, да се овде или онде сь нашомъ утробомъ забавляю. Бадава подносимо мы нѣму најпонижнiе наша срца, онъ ий презире; нѣговъ се зубъ выше не миче; нюшка е нѣгова ладна, а нокти су му се укочили. — — Вѣчна е штета, да ово чудо природе, грабежъ трулежа бити мора; но не чудите се, такова е судбина была и свакогъ великогъ човека — судбина и Александра, тога единственогъ юнака, кои се сь нашимъ незаборављивымъ умрлымъ курыкомъ сравнити може, ерѣ е онъ земљъ прогутати и у своiой утроби сварити мог'о. Но я нећу о животиньо! да нашу тугу живимъ изображенiемъ нѣговы красны свойства понавляемъ, а ћу милости оне прећутати, кое намъ е великодушный зубъ нѣговъ указывао, а почестъ ону нећу споминати, коiомъ су насъ высоки нѣгови нокти отликовали; само ћу васъ ту зауставити, гди ће насъ онъ највише занимати, ту велимъ гди га е судбина на високо званiе великога судiе попела, кое е онъ до свога конца славно одиравао.

И данасъ ћете се вы опоменути, онога дана, о животиньо! у кои се онъ првый путъ на ово славедостойно званiе попео; јоште ћете се вы опоменути оногъ радостногъ усклика свию курыка онда, кадъ е радостна вѣсть крозь сво царство животина пронешена, да е курыкъ великимъ судiомъ постао; вы се можете опоменути, и свию оны посѣта, кое су му учиниѣне, као и свию похвалны стихова, кои су се збогъ славногъ нѣговогъ избора на све стране разлегали. Чини ми се и садъ гледамъ честну гомилу говеда, како се она скромно корачајући, нѣговой доброты препоручуе; тамо опетъ чинимъ се чуемъ гласъ магараца, овде радостно рыканѣ быкова и волова; бляенѣ яганыца и меканѣ коза; и саме ярце сь нѣвовымъ дугимъ брадама гледамъ долазеће како се нѣговой сыли и нѣговомъ покровителству препоручую. Гуске су му у споменъ стихове предавале, ћуркови су радостна слова говорили, а маймуни су явне балове држали; и сами свѣтлицы и друге светлеће бубице, најлепша су осветлени чиниле. Ко е онда мыслио о животиньо! да ће се наша радость на жалостъ, и веселѣ у невеселѣ, а задовољство у тугу обрнути! да ћемо после краткогъ времена наше главе оборити, и смртъ овогъ прехвалногъ живот-

И
Н
И
В
Е
Р
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ногъ ошланивати! али шта ћемо тако се времена меняю. И одъ величества гняве негъ куряка не ужасава се часъ смрти, и нѣга, кой е рођенъ да дави и ждере, садъ прерителни црви гняве и прождиру. Жалостна судбо прошлости! Заръ и висока црева мораю быти рана низки црева презрителногъ црва и мольца. Нѣ ли могуће было вечна судбино, свепрождирућу животиню овековечити? Заръ сила и снага може пасти, и заръ и они, кои хиљадама убіяю, могу такођеръ грабежъ смрти быти? — Не благодарна судбино! гадна смрти! Заръ си ты све оно заборавила, што е ова велика грабљива животиня за тебе урадила! Нису ли они миліоне животиня у наручія твоя предали! Колико си само хиљада стрела замѣнила: еръ су они своіомъ високомъ личности тай трудъ на себе узели, све оно собственымъ зубима раздирати, што бы ты твоимъ стрелама убіяти морала. Погледай унаоколо — погледай бѣду света! Овде е гладъ — тамо е борба — и опеть овде куга — свевѣрни спутници нѣовы предузећа, и ты їй тако награђавашъ! — То е страшна неблагодарность. Предстани смрти, и правдай се за неправду, кою си учинила тые, што си се усудила на личность овога куряка напасти. Ху шта я реко! — Ето раствара се земля животинь; и гадне кости подижу се отудъ изъ смртне таме. Чуй, смртна животинь! говорю оне, чуй мое правданѣ! Погле тамо люде, они су ми верніе слуге, него куряцы и тигрови; нѣговой жеђи за ратомъ, имамъ выше за толике жертве благодарити, него свой грабљивой животиньи целогъ света. Збогъ нѣовогъ честолюбія нѣове неправде, мрзости и нѣове освете, выше створена пада, него збогъ целе прождрљивости пантера, крокодила и лавова, пакъ и нѣи не штедимъ, а да зашто бы куряка штедила? тако е смртъ говорила, и я угласу нѣномъ налазимъ основа, за мое утѣшенѣ. Садъ текъ видимъ животинь! како е великій како добаръ быо нашъ курякъ.

Истина, да га за по неко грозно дѣло осућую; али има їй кои се за такова дѣла окривлюю, за коя е курякъ сасвимъ невинъ? — Говори се да е онъ многе невинне яганъце безъ узрока растргао: могућно е. Онъ е може быти узрокъ зато имао, не лютите се на нѣга, нити га осућуйте, докъ правданѣ нѣгово не чуєте. Гди е то животно, кое свое погрешке одъ природе нема? Заръ мы нисмо грабљива животиня? — Курякъ ако е и отимао, онъ е то благородно чинію, онъ докъ не огладни, нѣе заиста отимао. Погледайте люде, они отимаю што имъ е то воля, а гняве и даве, што имаю задовољство съ тымъ; но то поштены курякъ не чини. Ако е хтео убити, онъ е то одма свршио, а нѣе пустію, да се животиня задуго мучи. Али погледайте люде, они убіяю полако, гурну существа себи равна у крайнѣ у божество, одузму имъ сва средства за обдржанѣ, и пусте їй да полако одъ глади умираю; ово нѣе поштены курякъ чинію. Ако е яганъце прождирао, то е было умѣрено, а ако е убіяо, то е онъ едва двое или трое убію; но погледайте тамо люде, они убіяю хиљаде — хиљаде топовима а хиљаде правцомъ, и опеть хиљаде збогъ добролюбія и збогъ велике жеђи за поцемъ; то нѣе честитый курякъ чинію. Ако е башъ и имао погрешке, то су оне погрешке животинѣ быле, и опеть е онъ съ нѣговымъ погрешкама почитанія достоянѣ. Но дай да и нѣгове добродѣтели измеримо.

Вы се неможете опоменути, да вамъ е игда неправду какву учинію? Бли кодъ нѣга теглѣій во или парадный конь изъ интова выше важію, него магарецъ или

Кадъ е разтрзао, нѣе ли то безъ разлике чинію, несматраюћи да ли е конь изъ интова или изъ плуга? нити чинѣи разлику између елена и магарца? — Но идите међу люде и погледайте, да ли се тамо тако праведно поступа; послушайте нѣове тужбе, како богатый сиромаха гняви, и како ячій слабѣгъ подьярмлюе; погледайте какову несрећу, суетанъ стра и низка подлость предъ великашомъ; човечеству причинява, послушайте, па онда ако можете обтужуйте нѣговъ честный пепео; но не, ваше вамъ срце ясно каже; тако непреведанъ нашъ добрый курякъ нѣе быо. Кажите, ели онъ игда одъ васъ захтевао, да се вы съ тигровима біете, кадъ е се онъ съ нѣима борити имао? Заръ се нѣе онъ самъ борію? Погледайте горду Атину, и поносный Римъ съ нѣговымъ юнацѣма; шта су садъ? Сенка суетне чести. Они су се често за ништа борили, и миліоне су жертвовали; не, то храбрый курякъ нѣе чинію; и опеть су онымъ юнацѣма подизали споменике, зидали олтаре, и у исторіи овѣковѣчавали; и мы заръ да се затежемо нашему куряку споменикъ дѣи и овѣковѣчити га! — Не, нисмо мы животиня тако неблагодарни. Чуй насъ сенко умершегъ, кой може быти невидимъ надъ нама трептишь, мы ти са свегъ срца благодаримо; нареди, да духъ твой свакогъ оногъ куряка оживотвори, кой ће можда на твоє место ступити. Идери докле волю ждерати имашъ, мы се съ драгомъ вольномъ жертвуемо; брзо насъ разтрзай, но само обичай людѣи међу нама не уводи. Болѣ е у ноктима куряка умрети, него међу ноктима безчувствены судія стянати; болѣ е и курякимъ зубомъ уеденъ быти, него устима дворянина и подлеца окрвавльнѣ быти. Вечито се тога о животинь! опоминьте. —

Увѣренъ самъ, да бы се вы увређени нашли, кадъ бы я посумняо о вашей благодарности према пепелу нѣговомъ. Знаемъ да ће га по некѣи, кой на нѣга мрзи, именомъ свирѣпогъ куряка жигосати; но браћо! Кога называ свирѣпымъ? человекъ, кой е одъ куряка свирѣпѣи, человекъ, коме нѣе довольно што своимъ рукама убіяю и ошты узайма туђе руке да убіяю, а туђе зубе да раздире; человекъ, кой землю раскопава и гвожђе сакива, да бы болѣ гнявити мого: человекъ, кой све элементе сазыва, да существа себи равна уништожава: — Тай человекъ называ доброга куряка свирѣпымъ; и тай человекъ, кой е међу своимъ царевима Нероне брояо, Домициане и Калигуле имао: кой е борбу животиня у Риму држао, люде за честь богова сагоревао, тай се осућуе куряка свирѣпымъ назвати. Не люди, ваше грднѣ неће гробъ овога юнака обесветити. Каква е разлика између васъ и нѣга? Небо и земля, данъ и ноћъ, светлостъ и помрчина, нису тако различни као курякъ одъ человека. Но не животинь! моимъ речима неверуйте; сами се осведочите. Идите у вароши, и познайте тамо сами люде, па ћете онда казати; заиста тако наши куряцы не раде. Тамо ћете видити дебеле и угоене люде, кои о трошку слабѣгъ живе; преживанѣ то е цео нѣовъ посао. Они не еду одъ глади као што е курякъ во, него одъ веселя. Заръ вы мыслите, да се они задовољаю съ еднимъ ягнѣтомъ? не, сва животиня и на земљи и у води и у воздуху не достижет да бы нѣову прождрљивостъ задовољити могла. Гадни пужеви, корняче, рацы, жабе, све то, на што се мы гадимо, естъ предметъ нѣове части и нѣовы асталы. Мы едемо да живимо, но они се чине, да живе, да могу ждерати. Тако као што су увекъ у елу, тако су и у пићу неумѣреени. Вы мыслите добра животинь они се задовољаю као нашъ покойный курякъ напитокомъ изъ чистогъ извора? О не! Све што циперь, Французка и Индія дае све што се за пиће испедити и испѣи може, све е то за нѣовъ ненажитимый гркланѣ. По выше дана седе они заедно и пію,

докъ не полуде као наше свинье, и докъ не почну милити, као наше крине, ель чвию тако нашъ добрый курякъ? Но то нѣ доста! Као што е безгранична нѣова желявкусъ гркляна задовољити, тако су они и у свымъ остальымъ желяма ненаситими. Они и у страсти благе любви претерую. Имате ли примера, да е кадгодъ курякъ свою курячицу оставио? да е онъ свое штенце одбацио? О не! занста не! Али идите међу люде, тамо ћете много примера видити. Нашъ се курякъ нигда нѣ стидио тога, што е курякъ; онъ нигда нѣ одъ себе свою браћу одтуривао; али се люди стиде, што су люди, одтурую оне, кои су створена као и они.

(Край слѣдуе.)

ИСТОРИЧНЕ ОПОМЕНЕ

(Изъ Турске Исторіе.)

1298. год. Отманъ или Отоманъ быо е поглаваръ само едногъ окружія у малой Азій. Саюзи се са неколико поглавара другій племени. Нападне на земль, Цариградски Императора, и своимъ напраснимъ осваиваньмъ оснуе царство Отоманско, кое се по нѣговомъ имену и данасъ zove.

1326. год. Нѣговъ сынъ Орканъ освои Лидію, и едну часть Кападокиі, и Никее. Тукао се и побѣдио Императора Андроника.

1360. год. Муратъ I. нѣговъ наслѣдникъ, учинио е много више за турску исторію. Онъ е обратіо свой позоръ на лѣпу Европу. Онъ намери свое царство у овой другой части свіета основати. Са силномъ войскомъ пређе у Европу. Предъ нѣимъ и нѣговомъ войскомъ свудъ се разпрострео стра и трепетъ. Онъ принуди грчкогъ цара да му данакъ плаћа. Освои много земль у Европи. Постави свою столицу у Адрианополу. — Установи Яничаре. — Побѣди Србе на Косову, но и онъ самъ ту погине одъ Милоша Обилића.

1389. год. Баязитъ I. млађи сынъ Муратовъ, удави свогъ старіегъ брата, и поине се на престолъ. Онъ продужи дѣло свогъ отца. Освои у Европи Бугарску, Македонію и Тесалию; а у Азій освои за себе земль свію маньи муселмански владателя. На битки кодъ Никополиса сатре и побѣди Сигисмунда краля Мацарскогъ, али буде побѣђенъ одъ Татамерлана кнеза Татарскогъ, кои га и зароби, гди е у робству и умро. — Онъ е сбогъ свои млати осваивана и побѣда прозванъ *муньолъ* и *гроломъ*.

1403. год. По смрти цара Баязита, нѣгова љеца свде се и побію се међу собомъ сбогъ престола. Солиманъ I. одъ Турака проглашенъ и крунисанъ, буде убиенъ тукући се у битки противъ свогъ буразера Монса; но кои такође буде сбаченъ одъ свогъ другогъ кардана Махомеда I. кои се одржи срећно као императоръ турски.

1421. год. Нѣговъ сынъ Муратъ II. одузме Тесалонию одъ Млѣчана, принуди Босну да му данакъ плаћа, Обсадне Бѣоградъ, но Хуняди узбіе га тако да е морао и обсаду Бѣограда уклонити, и искати миръ. Но то плати скупо Мацари, и Султанъ освети се кодъ Варне, гди е Мацаре и Поляке тако потукао да се ни нѣовъ краљ Владиславъ нѣ могао живъ спасти, него мртавъ.

1451. год. Махомедъ II. освои Цариградъ, Треписундъ и іоштъ преко 200. вароши, и сасвимъ разори грчко царство. Овай султанъ имао е радо науке и вѣштине.

1481. год. Баязитъ II. одузме више области одъ Млѣчана, быо е двапута побѣђенъ одъ султана Мамелукскогъ у Египту. Нѣга сбацы Селимъ I. нѣговъ трећи сынъ кои е уморио своя два брата.

1517. год. Освои онъ савъ Мисиръ (Египетъ) гди су Мамелуди владали, гди е быо онай чувени и славни Саладинъ. Онъ претвори Египетъ у провинцію царства Оттоманскогъ.

И тако свршила се влада Мамелука у Египту, коя е 267. година траяла.

1520. год. Солиманъ II. добыо е више славни побѣда, а особито знаменита му е битка кодъ Мохача, ље е побѣдио Мацаре. Онъ е освоио Бѣоградъ и островъ Родосъ и одъ љенове (Генуа) освои островъ Хіо. Нѣговъ сынъ и наслѣдникъ Селимъ II. освои островъ Циперъ.

1574. год. Дође на престолъ Муратъ III. Онъ подави свою браћу, броемъ петорицу. Онъ нѣ быо срећанъ у ратовима, быо е побѣђенъ у Перзій и у Мацарской. Войводе Ердельске дигну се на нѣга, а у исто врѣеме, и Яничари побуне се на нѣга, и онъ одъ брига и мукѣ умре. Онъ е быо разкошанъ, суровъ и тиранъ.

1595. год. Мамутъ III. быо е такође суровъ али и стрѣливъ. За врѣеме свогъ владаня умори сву свою браћу. Ердель, Молдавія и Влашка отргне се изъ ярма турскогъ.

1603. год. Аметъ I. сынъ и наслѣдникъ Мамута III. Сазиди ону лѣпу дамю, што е у Цариграду.

Подъ Мустафомъ I. Отманомъ II. Муратомъ IV. нѣ се ништа знаменитогъ догодило, само овай последњи што е узео Багдадъ одъ Перзіянаца. Ибраимъ, трећи сынъ Аметовъ, заузме неку малу область одъ млѣчана. Нѣгова суровость и разкошность узрокъ су быле, те су га нѣгове войводе удавиле.

1640. год. Муамедъ IV. сынъ Ибраимовъ, буде побѣђенъ на мору одъ Млѣчана, а на суву одъ Француза, кое е командирао Монтекукули; али онъ освои Кандію, премда изгуби много войника. — Овай султанъ быо е побѣђенъ кодъ Мохача.

Сулманъ III. нѣговъ братъ дође на султански престолъ 1687. год. Онъ е владао четири године. Быо е непрестано у биткама. Срећа е нѣгова променљива была. Часть е побѣђивао, а часть побѣђенъ бывао.

1691. год. Аметъ II. нѣговъ наслѣдникъ владао е у миру. После нѣга Мустафа II. подигне наново оружъ, но побѣђенъ одъ принца Евгевія, буде приморанъ учинити примиріе за себе шкодљиво. Нѣга сбаце Турци, и предаду султанску круну Амету III.

1703. год. Аметъ III. освои Мореу одъ Млѣчана. Царъ Карлъ VI. одузме му Београдъ и Темнишварски предѣль. Султанъ Аметъ оно што е у Европи губіо надокнађавао е у Азій. Онъ учини славанъ и пробитачавъ миръ са Перзіомъ.

1730. год. Мамутъ V. сынъ Мустафе II. буде проглашенъ за султана; кои освои и заузме землю Ђурђианску, и много друге области у Азій кое су были нѣгови предци изгубили. Исто тако напредовало е нѣгово оружъ и у Европи. Мамутъ принуди Императора Карла VI. те му поврати опетъ Београдъ и сву Србію и Влашку. Онъ е владао 24. године, и остави наслѣдника свога брата Отмана III. кои одма у трећой години свогъ владаня умре.

1757. год. Мустафа III. поине се на султански престолъ, и владао е доста мирно, до 1774. год. Изузевши рать измеђ Турске и Русіе сбогъ немира у Польской (1768. год.)

1774. год. IV. Аметъ буде султанъ. Те исте године учини се миръ измеђ Турске и Русіе у Кучук-Кайнарци.

1789. год. Селимъ III. постане Султаномъ.

1790. год. Саюзи се Турска и Прайска противъ Русіе и Аустріе 1791. год. учини се миръ у Свиштову измеђъ Порте и Аустріе. Буде повраћенъ Београдъ и све освоене области одъ Аустріе.

1792. год. Буду учинѣни трактати мира у Яшу измеђъ блистателны врата (Порте) и Русіе.

1798. год. Турска объявлять Француской.

1799 год. Генераль Бунапарта побѣди и смлати турке кодъ Абукира. 1800. год. Генераль Клеберъ побѣди Великогъ везира кодъ Ел-ханса у Мисиру.

1801. год. Трактати и миръ буду учинѣни измеђъ Турске и Француске.

1802. год. Быо е велики землѣтресъ у Цариграду.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— *Паризъ.* Поредъ све ограничености слободногъ писаня, печатанѣ кнѣга у овой годяни нѣ се умалило, ерь само за овы петъ месеци изашло е у Француской печатаны дѣла: 3196. у различнымъ языцима, дакле у 539 кнѣга выше него у прошлой годяни.

— *Паризъ.* За прошлы месецъ Априли, ѣмрукъ за увешенъ еспац. у Француску изнео е 14,250.000 Франака; а прошле 1851. год. нѣ была веѣа сума одъ 9,600.000. а 1850. на пуни 9. мил. нѣ было.

— У Паризу при свршетку прошле године было е 229 шеѣрни фабрика, (што праве шеѣерь одъ роткви) и те фабрике за прошлы 12 месеци израдиле су 10 мил. фунти шеѣера.

— *Рилъ.* Трговачки лаѣи има папина држава: 863 на коима служи 9100 душа.

— У Лондону садъ скоро изашла е една кнѣга, коя говори о нападаню Француске войске на Англеску. Спсатель те кнѣге, сасвимъ озбыльно предлага Англесима: да Француску войску ако доѣе, сасвимъ безъ оружя и прѣятельски приме, да ѣй часте и по своимъ куѣама разреде, и онда Француски войници, вели, кадъ виде Англеску домаѣу среѣу, слободу и задовольство, и кадъ виде да се немаю съ киме туѣи, и да се нико неѣе да туче, повратиѣе се сви 250 хиляда непобѣѣени аля посрамлѣни у свое отечество. (Гакви ратова ѣоштъ нѣ было.)

— *Паризъ 3. Юнѣ.* Найважнѣе данашнѣ дѣланѣ у државномъ совету беше преговоръ о судейской надлежности у смотреню узапѣена орлеански добара. Разуме се посеби, да се необична мложина слушателя при овомъ преговору стекла, и адвокатъ Фабръ, кои е орлеанце заступао, рачунао е ѣоштъ у почетку свога говора на ово велико участіе публикума. Меѣу слушательима много се видити Дипенъ, Одилонъ Баротъ, Моаталиветъ и Пелѣтъ. Заключенѣ ѣоштъ нѣ познато, аля несумнѣно може се казати, да неѣе на штету државногъ совета изпасти, премда се по гдешто и у крилу овогъ државногъ тела опозиція появлюе. Тако се приповеда, да е за време советованя о новомъ порезу Г. Боанвилѣръ казао, да су велики намети средства помоѣи само за слабе државе. Исти порези нису добро примлѣни ни кодъ законо-

дателногъ тела, аля све су то саме празне речи, кое предъ волюмъ правительства само изчезаваю.

У петакъ е дошла на овдашнѣ судове една парница, о коѣой новине никако неспоминаю. Г. Вѣера, начальникъ народнѣ гарде, быо е обтуженъ збогъ неке трговачке преваре, истина да е ослобоѣенъ, аля при свемъ томъ у пресуди судейской оштро е укоренъ. За планъ едногъ програма поради свечаности, коя ѣе се држати 3. Авг. као на данъ роѣеня цара, наименована е една комисія. Као што се чуе намераваю исту свечаность сѣйнѣомъ учинити, него што е игда была за време самога царства.

— *Калишъ 3. Юнѣ.* Рускѣй царъ, кой е последнѣгъ п. м. у 9 сатѣй уютру заедно са своѣомъ пратнѣомъ главну варошъ Польске оставѣо, држаѣе у Петербургу и кодъ Гашина велико прегледанѣ войске, при комъ случаю присутствоваѣе прайски и дански офицери. После овы прегледаня отиѣиѣе царъ у Москву, гдѣ ѣе бити сѣйна свечаность 1000 годишнѣгъ постанка рускогъ царства. На ову свечаность позвати су гости изъ Аустріе и Прайске.

— *Лондонъ.* У горнѣмъ дому изявио е државный секретаръ споляшнѣя послѣова, да е правительство одъ намереногъ заключеня едногъ трактата са Францускомъ сврѣиздаваня криваца у слѣдству новогъ, у последноименованой држави обнародованогъ закона, одустало. У долнѣмъ дому држао е Лордъ Юнъ Русель свой обявлѣный говоръ одвраћаня, кой е два сата траяо. Посао Матерша уграо е найглавнѣю ролу. Лордъ Палмерстонъ и Г. Озборнъ участвовали су одъ стране опозиціе при овомъ нападаню на правительство. Лордъ Станлаи и Г. Дизраели бранили су министерство.

— Англеске новине Атласъ являю, да е англеска банка издала само четири банкноте, одъ кои свака поедина гласила е за 250.000 фунтѣй штерлинга. Камень е уништоженъ, кадъ су речене билете готове были. Куѣа Ротшилдова има одну такову банку, умршѣй банкерь Кутъ имао е одну, а поста и банкерь Самуель Рожеръ имао е одну одъ тѣй банкнота обешену у нѣговой сали у златномъ раму.

— *Паризъ.* После пре краткогъ времена свршеногъ брояня народа Францускогъ, кое е 1. Фебр. 1851. было нареѣено, износи брой жительство Францускогъ 35,871.628 и то 17,033.016 мушкогъ, а 18,367.470 женскогъ пола. Брой обитателя париски безъ войске, и безъ урачунаваня долазеѣи и одлазеѣи износи 1,053.262. Четири окружѣа имаю више одъ 600.000 душа; 9 окружѣа преко 500.000; 18 окружѣа преко 400.000; 31 окружѣа преко 300.000 и 4 манѣ одъ 100.000 Ова су: високи и ниски Алпи, окружѣе Лоцере и окружѣе восточны Пчириеня.

Огласъ.

(60)

(2—3)

Бданъ чибукъ у штапу заборавлѣнъ е у Топчидеру. Коѣе припада некъ се прѣяви у заведеніе економично у Топчидеру, гдѣ ѣе га примити.

ТЕЧАЙ НОВАЦА У БЕЧУ.

Дукати	25
Сребро	16

ванъ у высъ пенѣ, вароши и люде до облака баца, и хиляде пепеломъ закопава; то е подземный лагумъ, кон е запальнъ. Еданъ единый човекъ уме съ маломъ искромъ хиляде людѣ убити. Наравно то е велика вештина! Мы сирота свирѣпа животиня неразумемо то, мы то право уступамо разумномъ човеку. Заръ вы небы тели таковогъ вештака за судю имати?

Я видимъ сузе у вашимъ очима, вы плачете, наравно! Самъ човекъ има то право, сузе на очи людима и животинѣ натеривати. Курякъ е еднога елена разтрго, Свирѣпый курякъ! али е добрый человекъ опеть еднога смртно гоню, и текъ онда, кадъ се онъ безъ душе на едно дрво наслоню последню смртну сузу на оку имаюћи, безъ икаква сажалена убю га е, но не за себе нити одъ глади, него изъ веселя и за атаръ свога кера. То нѣ курякъ чиню, еръ нѣ человекъ. Курякъ е растрго едну мачку свирѣпый курякъ! али е добрый человекъ едну живу пекао, а трефу на дасцы прековао. То курякъ нѣ чиню. Къ томе курякъ нѣ человекъ; человекъ е разуманъ, а курякъ е едно свирѣпо животно; како се дакле онъ може съ единымъ человекомъ сравнявати? — Курякъ, кои е сасвимъ дивль природе, кои нигда у вароши нѣ быо, да тамо при творство и лажъ учи; кои нѣ у университетима быо, да научи вештину, неправду одъ правце, а правцу одъ не правде правити; кои нигда у дворовима нѣ быо, да тамо ласканъ и опадничество научи; курякъ, кои никакву чув ствительну кнѣгу нѣ читао, нити нечувствительнъ у животу човечѣмъ быо; кои нѣ у театру сузе проливао, а убогу сиротиню, у колеба измевало — курякъ, кои нѣ све свое сузе читаюћи романи пролю, да му башъ нѣ една едина за свога собрата остала нѣ — — тай курякъ неможе се съ человекомъ сравнити. Заиста не и то е срећа за васъ о курацы! но онъ нѣ одъ васъ курацы захтевао, да вы одbrane за нѣгове раздируће зубе списуете; нити е захтевао, да му вы нѣгове нокте позлаћуете о трошку ваши кожа, или румениломъ ваше крви, да нѣгове образе обонте.

Онъ се не налази уврећенъ, кадъ му се каже: курякъ е курякъ, растргнути е, растргнути, а ждерати е ждерати, а убѣати ништа друго нѣ, него убѣати; но кодь людѣ е то увреда; тай захтева, да свирѣпе нокте добрымъ рукама, а страшанъ зубъ милостивымъ зубомъ называю; онъ оће да разтрзати, државномъ вештиномъ ждерати, обдржавати се, убѣати, ратовати, а кога успавати, да одъ глади умире, мудросћу называю. Човекъ нигда неће да е свирѣпъ; кадъ онъ раздире, онда оће да се то зове милостиво раздирати, а оно што ће разтргнуто да буде, мора покорнѣше разтргнуто быти. Ово курякъ не захтева; но курякъ нѣ человекъ.

О! како е велико твоє уваженъ међу нама, безсмертна сѣни умрлога! и како ће се сва животиня тебе вечно опоминати тебе нема, али ты юшть живишь у срцама животиня, вечно живишь, нити е икакавъ говорникъ у станю твоя свойства тако узвысити, како она заслужую. Само ћутати може езъкъ говорника, а уздисан слушателя есу сведоцы твога овѣковѣченя у нѣювымъ срцама.

превео
I. M. D. Ч. С.

ПОЛИТИЧНИ ПОРТРЕТИ.

(Съ французскогъ.)

Ламартинъ. (Французскій писатель и говорникъ.)

Онъ е човѣкъ, кои у будномъ станю сана, онъ мысли вы-

ше меланхолично, него высоко; онъ е выпрениый стихотвораць али онъ баца свое мысли свѣту предъ очи, безъ да дае себи труда, да ий поправи.

Као првый стихотвораць садашнѣгъ времена, Ламартинъ замѣню е стихотворство съ политикомъ, и нѣгови говори имаю ту краснорѣчивость, да очараю оне, кои га слушаю, безъ да ий може за собомъ понуѣти. Ламартинъ, као свагда и пре свега стихотвораць; има выпрене и благородне мысли, али онъ се незна поставити на станъ основъ, и энергично иде напредъ, безъ да е предвидю слѣдства свогъ говора, зато е често быо приморанъ стати, оставивши оне, кои су му хтѣли слѣдовати, безъ начела и безъ поглавара.

Ништа нѣ стално у движимой сыли уображена Ламартина. Нѣгова првобитна, душа тежи за славомъ, хотећи да на свакој начинъ са своѣомъ особомъ цѣо свѣтъ заузме; у нѣму непостояно владаю найблагороднѣя одушевљѣня, али у нѣговомъ духу нема ни сталне системе, ни опредѣлене цѣли и кадкадъ се изгуби у средъ одушевљѣня свогъ благородногъ и доброгъ срца. Нѣговъ выпрениый духъ блуди по празномъ простору, вѣтрови га носе тамо амо, али онъ се управо ништо неоснива, еръ нѣгове мысли нису сталне. Онъ хоће да се другима допадне, да друге за собомъ повуче да ий убѣди, али онъ нема стрѣливости, еръ она мора имати какву цѣль, за коѣомъ се тежи, а Ламартинъ живи само у идеама. Онъ е сасвимъ особитый човѣкъ, онъ неће да се привеже ни за какву систему, нѣгове мысли и нѣгова чувства немаю ништа сталногъ. Подобно онымъ сѣянымъ воздушнымъ появленѣяма, коя се губе у тамн, почѣмъ су за нѣко кратко време бацала свѣтлость; у нѣговымъ говорима види се нѣговъ свѣтлый духъ, али нѣгово краснорѣчѣе рѣдко производи каквы резултатъ.

Онъ самъ себе слуша, кадъ говори, безъ да мари за вашъ одговоръ, кои е онъ едѣа чуо; ако васъ нѣ убѣди, онда ће васъ изсмеяти, прелазећи на другу стварь.

Као славанъ и отличанъ писатель, какво краснорѣчѣе безъ науке, какавъ природный даръ безъ икаквогъ производа! Као државникъ онъ иде безъ плана; као човѣкъ у своѣой унутрашности, онъ премного свѣту приписуе; као свѣтскій человекъ, онъ непази доста на свѣтъ, да га може понати и съ нѣмъ управляти; као површанъ духъ, онъ се губи у празнымъ и суетнымъ теорѣяма онъ говори о свачемъ безъ да дае себи труда, да учи познавати люде и ствари.

Грофъ Несселроде (русскій министеръ иностранн дѣла.) Онъ е узрастомъ маленъ, сувонявъ, али черте лица изгледаю пуне духа; види се да су државни послови изнурили нѣгово здравль и нѣгово высоко чело, скоро ћелаво показуе постоянство карактера, коє са собомъ доноси непобѣдимю постоянство у свачемъ, што предузима; онъ е неограничено оданъ свомъ господару и нѣгова постоянна воля све допуњава.

Као оданый и вѣрный поданикъ, премда наравно има независимость у своимъ идеама, има онъ выпрена чувства, онъ любѣи власть, али пре свега любѣи онъ славу и величину свое земль и свогъ господара, съ коимъ се онъ савединю. Нѣговъ е уплявъ на владателя непримѣтанъ; еръ онъ зна да владателю мало по мало улѣе свой начинъ мышлѣня, да владатель за тымъ тежи, на што се онъ самъ рѣшио, по обштемъ плану, кои е онъ за себе сачиню, и одъ когъ онъ никадъ неодоустає. Весео е у приватномъ жвоту, а озбилянъ е кадъ се ради о државнымъ пословима, и башъ онда, кадъ се чини, као да онъ пре-

www.unilib.rs *Енглезка.* У Бостону една девојка Антоанетъ Броунъ у презбитерианској цркви држи предике, и од-
правља божествене службе у цркви. Она е млада, и не-
ма више одъ 21. године, а притомъ е лепа. — У сѣвер-
ной Америци одавно има жена и девојка које су саврше-
ни доктора, и које лѣкарскій занатъ јавно одправљају.

— У Лондону 1851. године било е свега 307.722. ку-
ће, и ако овако умножавало се буде као до садъ за 50
година быће у Лондону 615.000 кућа, у којима живи ће 4
миліона душа, које ће сачињавати еданъ малий светъ за
себе.

— Царъ Аустрискій приспѣо е у Пешту гди ће при-
суствоваги великој маневри на пољу Ракоція; а потомъ
ће низъ Дунаво кренути се да пооди ове дољне предѣ-
ле царства. 4. Юлія быће у Земуну. Свуда е сјайно до-
чекањ и испраћенъ, свуда дае велике ручкове, сребрно
посуђе за асталъ што се носи узъ нѣга износи на петде-
сетъ центи.

— При концу 1851. год. брой жительствова у целой
Аустріи износио е на 38. миліона и 380. хиљада душа.

— Петербурски универзитетъ има 48 професора и
400 ђака.

— *Паризъ 5. Юлія.* Преговори о орлеанскимъ до-
брама чинѣни су у државномъ совету съ великомъ живо-
сти. Осамъ гласова были су на едной а толико исто на
другой страни, и да не Барошъ сасвоимъ гласомъ при-
текао, небы се овай предметъ у ползу правительства ре-
шѣно, као што се то догодило. Али ова побѣда сматра
се као морална пропасть, зато и говоре пріятельи пра-
вительства, да е велика погрешка учинѣна, што за пресу-
ђиванъ овогъ предмета нису изабрали люде нѣовой си-
стемѣ коначно привржене. Ово решеніе државногъ со-
вета учинило е велико упечатленъ на публикумъ а и на
законодателно тело, у комъ се опозиціе наглый духъ по-
казуе. Одъ 14 членова у одбору састављеномъ поради
испитиваня новаго данка, изяснили су се нѣи шесть за
обстанъ, а нѣи осамъ противъ тога.

— *Сорау 1. Юлія.* Обште участіе побуђуе велика у
околини овогъ места догодила се несрећа. 9. Юлія п.
р. пао е великій градъ; одъ чега су преку 30.000 цанова
на пенцерима полуани. Баште и поля остала су пуста.
Несрећа е ова редка и штета, коју е она пречинила, ско-
ро е невероятна.

— Г. Москинъ, еданъ ималацъ у Арденама (у Фран-
цуской) идући едномъ у ловъ наиђе на едну четири сто-
пе дугачку змію, коју кадъ убіе, примети на глави нѣной
исподъ коже неку необичну сјайность и стане ближе ис-
питивати узрокъ оне сјайности, но немало удиви се, кадъ
опази најлепшій діамантъ прилично величине, кои е еданъ
Ювелиръ на 1200 фран. оценіо.

— *Паризъ 3. Юлія.* Осимъ означеногъ пореза на
ствари неке, које смо већ напоменули, говоре, да ће на-
метути данакъ іошъ и на: сладоледъ, шећерлеме свакоя-
ко, штапиће и бичеве, обявленія, птице у кафезима. О-
собито велики порезъ мораће плаћати: старе младоженъ,
позориштници и списательи, они, кои одъ прихода жи-
ве, безпосличари, леньштине, такође и они, кои обећаю

девојки или удовици да ће е узети, па после слажу, и
странци, кои долазе у Француску да живе. Неки опетъ
предлажу да се установе таксе за пасоше чрезъ цео жи-
вотъ одъ 200 франака.

— *Лондонъ 3. Юлія.* Изъ Енглеске отишло е у Ау-
стралию 3. Мая 820 лица, међу нѣима было е 640 женски,
одъ кои е у оной земљи велика оскудица. Свака жен-
ска може се известно надати да ће добити мужа. 4. Юлія
отишло е опетъ велико число любительица удабе. Међу
овима было е и удовица одъ 50—60 година. Девојке су
навальивале да удовице заостану, еръ кажу, прво да су
старе и богзна оћеду л се моћи протурити, друго удо-
вице су, па нећеду много бирати, него ће поћи ма за
когъ му драго.

— У Ватланду обичай е тай, да кадъ умре когодъ у
кући просиплю сву воду изъ куће крозъ пенцеръ, да се
небы душа умршегъ удавила.

— За време Фебруарске револуціе у Паризу шетао
се е еданъ Енглець преко Булеварда, у средъ кнше одъ
куршума, имаюћи руке у ценовима и ходаюћи замишлѣ-
но; кадъ су му борци казали да се уклони, еръ е онда
најжешћа револуція была, одговорио е онъ: „Шта е ме-
ни до ваше револуціе?“ и продужавао е своју шетню.
Исто тако другій еданъ Енглець, као да е братъ оногъ
горнѣгъ, иде већ тринайстый путь на пароброду изъ Ли-
верпола у Халифаксъ, не да види Америку, него да ви-
ди, оће ли паробродъ, на комъ онъ путуе, у путу изго-
рети, које мора бити врло лепо позоріе, и које му един-
ственно оскудѣва у нѣговомъ спомену любопитны природ-
ны появленя.“ Шеширъ му стои на криво, вальда као и
память, руке држи у ценовы, и зеваюћи пита свакогъ пу-
тника: оће ли и онъ преко? Не другче, него као дае тай
путь одъ 3000 и више миля као преко едне речице. И на
немалий стра суевѣрны сопутника додае.“ „Садъ се на-
дамъ, да ће бити.“ „Шта господине.“ „Тай паробродъ
да изгоре на отвореномъ мору. Лепо позоріе? елте?“

— Брой жителя у Венеціи износи на 104.362, нера-
чунаюћи 10 хиљада солдатѣи и 12 хил. странаца.

— Сынъ краля Луи-Филипа пріанць Жоанвиль коме
е Бунапарта у Паризу сва добра узаптіо да прода, кадъ
га е упитао еданъ познаникъ у Лондону: „Высте здрави,
добро изгледате“, одговорио му е: „То ми е едино добро
које ми Бунапарта неможе отети, и на добошу продати.“

— Сбогъ велике суше свуда гочинѣ цена жита ска-
кати. —

— У Француской партаѣ противъ Бунапарте све се
већма умложава. Мрзость на нѣгово поступанъ све већ-
ма расте. Нѣговъ ликъ кои на новцима излази; по већој
части изсеченъ е око врата.

Огласъ.

(60)

(3—3)

Еданъ чибукъ у штапу заборављенъ е у Топчидеру,
Коме припада некъ се пріяви у заведеніе економично у
Топчидеру, гди ће га примити.

ТЕЧАЙ НОВАЦА У БЕЧУ.

Дукати	26
Сребро	18